

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
י' סיון תשס"ט

פרשה:
נשא

כותרת:
מהי האובססיה שלנו לשיער?

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת נשא

מהי האובססיה שלנו לשיער?

בפעם האחרונה שביקרתי אצל הספר, הוא הסב את תשומת ליבי שעד עכשיו היו לי שערות לבנות שזה רק חצי צרה, אבל כעת ישנה התקדמות: השערות הלבנות נושרות! הבעתי את דעתי שבגלל שיש פחות שערות עלי לשלם פחות עבור התספורת, אבל הספר חייך חיוך עצוב ולא קיבל את דעתי: "להיפך, זה יעלה לך יותר! היום אני צריך להשתמש בזכוכית מגדלת כדי למצוא את השערות"...

העיסוק בשערות הוא לפעמים אובססיבי: יש כאלה שצובעים אותם כדי להיראות צעירים יותר; יש כאלה שברגע שהם מתחילים לגלות נשירה קלה, הם מורידים את כל השערות מהראש ומתהלכים קרחים לגמרי. ישנם כאלו שישלמו הון עתק כדי להשתיל שערות חדשות על ראשם, כי הם לא מסוגלים להתרגל לרעיון שלא יהיה להם שערות. ישנה תעשייה שלמה של שמפו שמבטיחה לך שהמצרכים שלהם דווקא ישמרו לך על השערות רק תנסה... ויש כאלה שאכן משכנעים את עצמם שהשמפו אכן עוזר להם, עד שהם מסתכלים בראי ומגלים את האמת המרה...

השבוע אנחנו קוראים בפרשת נשא על הנזיר. מדובר באדם שהחליט להתקדש יותר מן הרגיל, הוא מעוניין להתקרב אל הקב"ה לפחות למשך תקופה של שלשים יום או יותר, ולכן הוא החליט להיות נזיר.

מה זה אומר בפועל להיות "נזיר"? שלושה דברים: [א] אסור לו לשתות יין, [ב] אסור לו להטמא למתים, דהיינו להיות תחת קורת גג אחד עם מת או בתוך ד' אמות של קבר וכו'. [ג] אסור לו לגלח את שערות ראשו. במשך כל ימי הנזירות הוא מגדל את שערותיו ואסור לו לגלח אפילו שעה אחת.

בואו ננסה להבין את הסיבות שעומדים מאחורי כל האיסורים הללו. האיסור לשתות יין הוא איסור מובן, שכן יין גורם לאדם לאבד שליטה על עצמו, כמו שכולנו יודעים שלשיכור אסור להתפלל וכהן שיכור לא יכול להכנס לבית המקדש. ולכן אדם שרוצה להיות קדוש ולהתקרב לה', מובן שדבר ראשון הוא צריך להתרחק מן היין, הוא לא יכול להרשות לעצמו לרגע לאבד שליטה.

האיסור השני הוא לא להיטמא למתים. זהו גם דבר שמובן בהגיון, היות וכל ענינו של המוות הוא טומאה והיפך החיים, הנזיר רוצה להתקרב אל הקב"ה שהוא המקור של כל ענין החיים "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום" ולכן להיטמא למת – זוהי סתירה גמורה לכל מגמתו ומטרתו של הנזיר ופעולתו.

אולם נשאלת השאלה, מדוע הנזיר צריך "לגדל פרע שער ראשו"? מה רע בלהסתפר? להיפך, חסידים משתדלים דווקא לא לגדל שערות ארוכות כי זה נחשב לדבר חיצוני להתעסק עם השערות. וא"כ אדם שרוצה להתקרב אל הקב"ה, היה צריך לספר את השערות כל יום, כמו המלך שצריך להסתפר בכל יום, ואילו פה אומרת התורה שאסור לו להתגלח!?

ישנם כאלו שרוצים לומר, שהסיבה שאסור לנזיר לגלח את השערות היא מצד אבלות, ובלשון המדרש "גידול שער לשם צער ואבל". כדי שלא יהא יצר הרע קופץ עליו" (במדב"ר י, י). ולכאורה זה לא מסתבר, משום שמרחיקים את הנזיר מן האבלות, כמו שראינו כבר שאסור לו להטמא למת, ובכלל זה ענין של עצבות, וההתקרבות אל הקב"ה – שהיא מטרתו של הנזיר – נעשית רק על-ידי שמחה, ואם-כן זהו תרתי דסתרי ממש. ואי אפשר לומר שמדובר מצד אבלות.

גם בהפטרה אנחנו קוראים על נזיר. אנו לומדים על המלאך שהתגלה לאשת מנוח ובישר לה שהיא תלד בן "ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלוקים יהיה הנער מן הבטן והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". הילד הזה גדל להיות שמשון הגיבור המפורסם, וכל זמן שהיו לו שערות על ראשו – הוא היה גבור לאומי, וברגע שגילחו לו את השערות הוא איבד את כוחו. שוב אנו רואים פעם נוספת שכל נושא הנזירות קשור לשערות.

ישנו נביא מפורסם נוסף שהיה נזיר: שמואל הנביא, שנולד לאמו חנה אחרי תפילות רבות והיא הבטיחה שהיא תקדיש אותו לה' "ומורה לא יעלה על ראשו", ומכאן למדו חכמים ש"נזיר עולם היה". בנוסף לזה ישנם דעות שאומרות שהנזיר הראשון היה יוסף הצדיק, כשיעקב אבינו ברך אותו הוא קרא לו "נזיר אחיו", ולכן גם היה "מסלסל בשעריו" כידוע.

גם בדורות האחרונים היו אנשים שהתנהגו בנזירות: היה רב גדול בעיר דווינסק שבלטביה בשם ר' יוסף ראזין, הגאון מראגאטשוב. הוא היה גאון עצום שסלל דרך חדשה ומפליאה בלימוד התורה, והוא גם גידל את השערות שלו וכו'.

מהו אם-כן הסיפור שעומד מאחורי השערות, האם שערות זה דבר חיובי או שלילי?

המילה "נזיר" בעברית היא משורש המילה "נזר" שפירושו כתר שמלבישים על הראש. בפרשתנו התורה אומרת שניזר לא יטמא למת, והסיבה לכך היא "כי נזר אלוקיו על ראשו" – התורה קוראת לשערות של הנזיר "נזר אלוקיו", לא פחות ולא יותר.

מדוע השערות נקראות הכתר של ה' שעל הראש של האדם, מה מייחד את השערות? בספר התניא פרק ל"ה מביא מהזוהר את מאמר הינוקא (שהוא רב המנונא סבא) שאומר שאדם לא ילך בגילוי ראש ארבע אמות, משום שהשכינה שורה על ראשו, וכמו שהזהר ממשיך "ההוא נהורא דאדליק על רישוי" יש לו אור מיוחד על ראשו. רואים מכאן אפוא שעל ראשו של האדם שורה השכינה. בפועל בגשמיות מה אנחנו רואים בעינינו שיש על ראש האדם? אלו הן השערות! הרי לנו שהשכינה שורה בשערות ראשו של האדם.

וכמו שהמדרש רבה אומר במפורש: "כשהוא רוצה הלא את השמים והארץ אני מלא וכשהוא רוצה היה מדבר עם משה מבין שני בדי הארון, אמר רבי חנינא בר איסי, פעמים שאין העולם ומלואו מחזיקים כבוד אלוקותו ופעמים שהוא מדבר עם האדם מבין שערות ראשו, הדא הוא דכתיב ויעל ה' את איוב מן הסערה, וכו' "מבין שערות ראשו" (בראשית רבה ד, ב).

המדרש אומר לנו שעם משה רבינו הקב"ה מדבר בין שני בדי הארון, "ולפעמים" הוא מדבר עם האדם "מבין שערות ראשו". הרי שהשערות מסמלות את השכינה והשכינה ששורה למראשותיו של אדם – שורה בשערות ראשו, ולכן הם נקראים נזר אלוקיו, הכתר של אלוקים, כי שם, כאמור, שורה השכינה.

בשעה שהנזיר מסיים את ימי נזרו והוא מתגלח – עליו להביא קרבן חטאת, לכאורה מה החטא שהוא עשה? אלא י"ל שלגלח את "נזר אלוקיו" זהו דבר שלילי במידת-מה בבחינת "דוחק רגלי השכינה", ולכן הוא מביא קרבן חטאת.

וכמו שהרבי מבאר במאמר ד"ה ונקדשתי בתוך בני ישראל (תשמ"ח) "דענין הקדושה שייך לענין השערות כי המשכת הקדושה העליונה שלמעלה היא ע"י צמצום בבחי' שערות. . כל ענין הנזירות שייך לגידול השערות שזה מרמז על המשכה נעלית ביותר" (התוועדויות תשמ"ח ג, 322).

ויש לומר שמכאן נובע המנהג בעם ישראל שילד עד גיל שלוש לא מגלחים את שערות ראשו, שזה נקרא 'אפשערניש', מדוע באמת לא נוגעים בשערותיו של הילד? משום שאנו רוצים להדגיש, שכמו ששמואל הנביא אמו הקדישה אותו לה' והוא הי' נזיר, כך גם כל ילד יהודי מתחיל את חייו כנזיר כדי שחייו יהיו קודש לה'.

אצל בנות זה עוד יותר נעלה, שאפילו בגיל שלוש גם לא מספרים את שערות ראשם. וניתן לומר שבקרבת שורה הקדושה יותר בגילוי, והן בכלל לא מספרות את שערות ראשן. וכידוע ומפורסם שנשים יותר קרובות אל הקב"ה בטבען יותר מאשר הגברים וכמו שהרבי מסביר בריבוי שיחות.

אם-כן אולי זוהי הסיבה הפנימית והעמוקה מדוע יש כזאת אובססיה כלפי השיער שעל הראש, שכן בפנימיות אנשים רוצים להרגיש את השכינה יותר קרוב לראש...

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד